

Hi ha temes que són, o semblen ser, tabú, i sobre ells costa parlar-ne. Un d'ells n'és, sens dubte, la realitat dels gais al col·lectiu gitano, una societat que té l'estigma d'esser jerarquitzada i masclista. Però, quina és aquesta realitat? Exerceixen la seva sexualitat de manera amagada? COLORS ha volgut conèixer aquesta realitat i ha entrevistat a gais romanesos que parlen en primera persona de com viuen la seva homosexualitat dins de la comunitat gitana i a dirigents significatius d'organitzacions gitanes que també ens donen la seva visió.

# Gai i gitano

La realitat dels homosexuals a la comunitat romaní

per Iñaki Vázquez Arencón

Conversem amb Demetrio Gómez, un gitano que viu a València i que porta ja molts anys lluitant per la defensa de la diversitat, principalment a fòrums internacionals. També amb dos dels màxims exponents de món romaní organitzat: Diego Fernández, director del *Instituto de Cultura Gitana*, i Antonio Vázquez, vicepresident del *Consejo Estatal del Pueblo Gitano*. Amb el Juan David Santiago parlem de la seva activitat frenètica a Alacant en el món educatiu i a la FELGTB. I finalment Luís González, «Manu», ens parla de la seva difícil trajectòria vital, aportant un testimoni cru, directe y, per què no dir-ho?, tremendament tendre.

Per a tots cinc, parlar del món romaní vol dir enfrontar-se a un tema dominat per forts prejudicis, agreujats pel paper dels *reality show* televisius, que han posat de dubtosa actualitat als gitanos des de la caricatura, la falta de rigor periodístic i l'estigmatització.

## Homòfobs n'hi ha a tot arreu

Al parlar sobre la idea arrelada en l'imaginari col·lectiu de que els gitanos són més homòfobs que la societat en general, el Demetrio afirma: «El poble romaní segueix tenint dificultats per acceptar les qüestions relacionades amb el sexe, que en sí matei-

xes són difícils de tractar pel tabú predominant, encara més si parlem d'opcions allunyades de l'heronormativitat. Això no ens distancia d'altres poblacions no gitanes, ni de la societat en general, on seguim observant bulling, violència policial, etc.».

El Diego i l'Antonio coincideixen en desmentir aquest mite; per al Diego, «Existeixen sectors conservadors gitanos que exerceixen de fre al desenvolupament democràtic i al de les llibertats individuals, però ¿no existeixen sectors equiparables en la societat en general, que han preconitzat la incomprensió i la discriminació cap a les persones LGTB?», tot i que l'Antonio reconeix: «Respecte als cassos de violència homòfoba en el sí del poble romaní, encara no hem elaborat actuacions concretes des del moviment associatiu gitano. Tenim un alt nivell d'inconsciència i un gran desconeixement respecte a aquests temes».

El Manu ofereix l'altra cara de la moneda, la mes vivencial. Amb l'emoció reflectida als seus ulls, explica: «La meva experiència personal ha estat molt dura i està plena de patiment i dolor. Des de molt petit jo sabia que m'agradaven els homes. La meva família, al descobrir-ho, em va convertir en el burro dels pals. Les pallisses eren constants i els



Demetrio Gómez



Diego Fernández

insults homòfobs els escoltava a diari. Vaja, que em deixaven clar el seu menyspreu cap a la meva persona». I explica etapes de la seva vida que semblen veritables històries de por: «Només tenia 16 anys quan la meva mare, al corroborar que jo era gai, em va treure de casa seva. En aquell moment em vaig sentir desesperat i sense empara alguna. Em va tocar viure en un món que no era el meu i em vaig adaptar per instint de supervivència. Vaig haver de viure al carrer». I recorda com anhelava «el calor humà; això m'impulsava a anar-me'n a la primera de canvi amb qui m'ho oferís. Era molt fràgil i això em provocava encara més decepcions». Per acabar d'adobar-ho, continua: «A més, la meva família paterna em va desterrar de Reus. Per a ells era un deshonor i una indecència que jo fos "maricón" i que altres gitanos de la meva ciutat poguessin veure'm. Enfront de la meva obligada valentia de no amagar la meva opció sexual, ells van actuar amb més intolerància i violència».

I el Juan David dona la seva visió com a gitano y activista LGTB: «M'he trobat de tot, des de professors universitaris progressistes que treuen al seu fill de casa al descobrir que és gai fins a famílies xabolistes acceptant la transsexualitat infantil d'una de les seves nenes».

## Persones de respecte

Quan es parla del món romaní, sempre apareix la paraula «patriarca». Existeixen? I si és així, quin paper juguen en el control de les llibertats afectivo-sexuals? Segons el Juan David, «els gitanos no som aliens a la perpetuació del patriarcat. Tot i així, les coses van canviant, més lentament del què voldríem, però cal respectar els tempus dels pobles i les seves cultures». En canvi, per al Demetrio, «els *docu-shows* desvirtuen, ridiculitzen i esperpentitzen la cultura gitana, que acaba convertint-se en el "mico de fira" dels diumenges, com en un documental d'animals salvatges però amb molta menys qualitat que un *National Geographic*. Sobre la figura del patriarca, el què ha existit sempre són les "persones de respecte", lo altre és literatura sensacionalista per a vendre packs d'exotisme del tot a cent».

El Diego va més enllà: «Aquest poble vol evolucionar cap a societats on les persones millor preparades siguin els seus líders naturals i on aquests lideratges s'exerceixin amb el recolzament explícit i democràtic de totes i tots». I el Manu, en el seu recorregut vital, explica un episodi plenament humà: «El meu germà gran, que exercia de cap de família a casa de la meva mare i que des de petits

ens havia ensenyat a respectar-lo, un dia em va seure damunt dels seus genolls i em va dir: "Mentre tu siguis feliç, jo seré feliç al veure't". Va ser la primera vegada que un membre de la meua família em demostrava la seva comprensió i el seu afecte. Ell, que al cel sia, era molt masclista i conservador, però l'amor que sentia per a mi li va fer canviar el seu comportament».

### Activisme gitano

Davant d'aquest panorama, es posa sobre la taula la necessitat d'un activisme LGTB específicament gitano. Segons l'Antonio, «aquest aspecte és una de les moltes assignatures pendents que el poble gitano haurà d'afrontar en la seva encara pendent emancipació». I el Diego, amb to humorístic comenta: «L'uniformisme provoca sinusitis, docs ens fa arrufar intensament les celles quan ens el trobem de front».

Per al Juan David, més optimista, «part del moviment LGTB està articulant respostes a les necessitats i demandes del poble gitano; algunes de les associacions més tradicionals ja s'han desmarcat de la vella línia conservadora i casposa». I el Demetrio assevera amb energia: «Ja existeixen activistes LGTB gitanos fora del nostre territori. Tenim cantants como el búlgar AZIZ, tenim polítics i activistes como David Tiser, que té la seva pròpia organització

ció LGTB romaní. I a Espanya existeix *Ververipen*, que treballa per la diversitat en general, no sol LGTB, i també la *Asociación de Gitanas Feministas por la Diversidad*».

Sobre l'associació *Ververipen* («diversitat» en romanès), el propi Demetrio, un dels seus impulsors, explica: «Tenim un nou discurs contra el colonialisme i el patriarcat, i en pro de la diversitat, que trenca amb el paradigma del conformisme i la immobilitat. Estem trobant més adeptes que veus crítiques. Se'ns rep de manera positiva perquè tenim un discurs respectuós que no entra en guerra contra la pròpia comunitat, tot i que, òbviament, no és un camí de roses».

### Integrar les identitats gai i gitana

A l'hora de parlar de què s'està fent en l'actualitat amb la població LGTB des dels estaments oficials i les organitzacions gitanes, l'Antonio comenta: «Seria positiu visualitzar a persones homosexuals gitanes en les campanyes institucionals de tot tipus. Mostrar que el poble gitano és divers és una de les nostres estratègies de present i, sobre tot, de futur».

El Juan David, referint-se a les organitzacions no gitanes és categòric: «Sóc molt crític amb el teixit associatiu LGTB ja que sovint considera els proble-

mes dels gitanos LGTB como una cosa exclusivament romaní, tot i que per pal·liar-ho a l'últim congrés de la FELGTB s'han pres mesures al respecte. Jo he hagut d'integrar les identitats gai i gitana amb molt d'esforç per no tornar-me boig en aquesta societat esquizofrènica. Als espais LGTB era el gitano i als llocs gitanos era el "maricón". Al final descobreixes que el més important és ser feliç i viure sense condicionaments, estimar-te molt i donar el millor de tu als que t'envolten».

Finalment, el Demetrio comenta: «Com més complexa és la teua identitat, més difícil és que els demés t'acceptin; això succeeix a totes les societats, però encara més quan el grup és minoritari, doncs aquest corre el risc d'assimilació i/o d'exclusió. Fàcilment la persona és víctima d'un rebuig perquè el grup es replega sobre sí mateix i es fa menys permeable als canvis; això, a la llarga, suposa una sentència de mort».

### El preu de la diferència

A l'hora d'encarar el futur, al Manu se li esbossa un somriure i diu: «Potser sí, com va fer el meu germà en el seu moment, els gitanos arriben a commoure's davant del patiment extrem d'alguns dels membres del seu poble, alguna cosa canviarà. Posats a somiar, per què no pensar que

l'amor vencerà aquesta terrible barrera del poble gitano?».

Per la seva part, el Demetrio afirma: «Espero que siguem més respectuosos amb la diversitat, ningú millor que nosaltres coneix quin és el preu de la diferència, encara que alguns cops sembla que se'ns hagi oblidat. És una qüestió de coherència, no podem reclamar respecte al poble romaní al·ludint a aquest respecte a la diversitat i el dret a existir per després exercir com a repressors de la nostra pròpia diversitat».

Finalment, l'Antonio, amb to solemne, conclou: «El poble gitano del segle XXI volem i necessitem ser demòcrates i lluitar per incrementar el nostre grau de llibertat i igualtat, com a conjunt i com a individus. Per tant, els gais i les lesbianes han d'esdevenir uns dels nostres valors importants».

El poble gitano, mil·lenari en el seu origen, ha patit una llarga història de persecucions, assimilació i aniquilament. Avui n'hi ha 14 milions a tot el món, 12 d'ells a Europa, i 1 a l'Estat espanyol. Són la minoria més gran, però també l'assignatura pendent del continent. Després d'escoltar aquests cinc representants del poble gitano, està clar que els arquetips i els prejudicis sempre s'enleben amb les minories.



Antonio Vázquez



Luis González (Manu)



Juan David Santiago

#### + info:

*De la India al Mediterráneo. La migración de los gitanos.* Donald Kenrik, Ministerio para la Administración, 1995.

Webs: <https://es-es.facebook.com/pages/Ververipen-Rroms-por-la-diversidad/174927922535472> (Veripen)  
 #YoNoSoyTrapacero: <https://youtu.be/DqBvpWbmdkQ> (campanya)  
<https://baxtalo.wordpress.com/> (blog de Demetrio Gómez)